

נר לשולחן שבת

כי תצא

גליזון 618

לע"נ רבי יואל שרגא
בן הגאון רבי שמואל
דב רזונברג זצ"ל
נלב"ע י"ג אלול תשיכ"ז

"כי תצא למלחמה"

לילה אחד התאספו כל החבריא של הסטודנטים לשחק קלפים. והנה קול רעש גדול, נפלו מן התקרה והמעזיבה גושים ואין איש יודע מה זה...

בדקו את המזוזות, הלבישו ציצית לכל בני הבית, אך ללא הועיל. עד ששלחו זאת לגאון רבי יוסף לייב בלוך, שבאותה עת היה שם. הוא ענה כי סגולות אינו יודע, רק יכול לפסוק הלכה, היות וקרשי רצפת העליה נבלע בהם דם הנפש, דמו של אותו סטודנט שחתך את צווארו בתער, הם טעונים קבורה. כן עשו, קברו את הקרשים בפומבי, במעמד רבים מאנשי העיר וחזר הבית למנוחתו!
(שיעורי דעת")

"לא תוכל להתעלם!" (כ"ב)

סיפר הרה"ח רבי אליעזר גדליס, מחשובי חסידי קרלין, שהיה לומד אצל הגאון החסיד רבי ישראל דב הלר בטבריה. אחרי תפילת שחרית בבית המדרש קרלין, היה מלווה את רבי ישראל לביתו, ובלכתם בדרך למדו.

פעם, בדרך הילוכם יצאה מאחת החצרות אישה, ביקשה מרבי אליעזר שישחיל לה חוט בחור המחס, יען כי ראייתה אינה טובה. רבי אליעזר התעלם ממנה, ברומזו שהוא הולך עכשיו עם רבו ומדבר בלימוד, שתבקש ממישהו אחר.

רבי ישראל דב שם לב שהיה כאן משהו. שאלו: "וואס האט די יידענע געוולאט - מה רצתה האישה?" סיפר לו מה שהיה ותיירץ את עצמו, הרי אחריו הולכים עוד יהודים שחוזרים מן התפילה, שתבקש מהם, הלא הם הולכים בטל ואנחנו לומדים עכשיו...". ענה לו רבי ישראל דב בתקיפות: "היא ביקשה חסד ואתה לא עשית?! שבועיים ימים אל תכנס לביתי ללמוד!"

כשהיה רבי אליעזר מספר את המעשה הזה אמר: "בכיתי לפני הרבי, ביקשתי, הבטחתי שיתור לא אעשה כזאת, אבל זה לא עזר לי, הוא לא הניח לי לבוא שבועיים!"
(עלי זכרון" תמוז תשע"ח)

אשתו של רבי ישראל דב הלר, הצדקת מרת הניה בילא היתה מעמידה ביום שישי סיר גדול של מרק. בליל שבת היתה הולכת ל"הקדש" להביא לאורחים העניים אוכל להחיות אותם. כי בעלה היה נשאר ללמוד אחרי התפילה שעה או שעתיים בבית המדרש, ורק אחר כך היה הולך לביתו לקדש ולאכול סעודת שבת.

היא היתה אומרת לבני הבית: "אותם מסכנים יחכו עד שרבי ישראל בער יחזור הביתה ויעשה קידוש?! הרי הם רעבים!" (ש)

אחד המתפללים הגיע לבית המדרש רכוב על אופניו והעמידם בחוץ ללא קשירה. כעבור כשעה ניגש אליו המשב"ק של ה"בית ישראל" וביקש כי ידאג לאופניו, שכן הרבי בכבודו ובעצמו עומד ומשגיח מן החלון, שלא יגנבו אותם...
(פאר ישראל" ח"ב)

סיפר חסיד ישיש: "בצעירותי בחו"ל הייתי מסתופף בצילו של האדמו"ר מפילוב-קוצק. אחרי החורבן, כשבאתי לארץ נזדמן להיות עד ראייה למחזה מיוחד. יהודי אחד ממכרי התפרנס ממכירת נפט. היה עובר ברחובות עיר עם סוס ועגלה, עליה חבית גדולה ומוכר נפט. יום אחד אני רואה את הרבי ה"בית ישראל" ניצב ליד העגלה והסוס, עומד ושומר עליהם.

באותה שעה העלה המוכר פחי נפט לדירה בקומה שלישית והשאיר את הסוס ללא השגחה. הרבי מיוזמתו נעמד לשמור על רכושו מפני גנבים, אע"פ שהבעלים עצמו לא חשש לכך.

באותו רגע חשבת, איש צדיק כזה המסוגל לרדת משמי גובהו לעשות טובה ליהודי פשוט שאינו מכירו, אחסה בצילו!" (ש)

הגאון רבי יעקב אדלשטיין: דין הוא שאין יוצאים למלחמה פחות מגיל עשרים - אפשר לבאר זאת על דרך טעמא דקרא, הנה נאמר "בן י"ח לחופה", ואם כן עד שיהיה בן עשרים אפשר שיוולדו לו ילדים, לכן לא רצתה התורה להוציאו לסכנת המלחמה בטרם יקים משפחה אחריו.

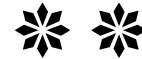
כעין זה מסופר אודות ה"חזון איש": פעם בא אליו מפקד בצבא שהוטל עליו לשלוח חייל למשימה מסוכנת, למקום של סכנה ודאית. היו שני מועמדים לשליחות זו, על המפקד היה להחליט מי מהם לשלוח. אחד היה בחור והשני, נשוי עם ילדים. השואל סבר שלא לסכן את חיי הנשוי, כדי שלא יסבלו אלמנה ויתומים. אולם ה"חזון איש" הורה להיפך, שישלח את החייל הנשוי אל אותה פעולה, כי הנשוי משאיר פירות כאן בעולם, ואילו הבחור לא עשה עדיין בישובו של עולם!

היו שאמרו כי נשוי יש יותר זכויות לשוב בשלום, מידת הרחמים תתעורר גם על בני משפחתו וממילא יפחת אצלו שיעור הסכנה. בשולי הדברים: הוסיפו ש"החזון איש" התפלל על אותו חייל והוא חזר מהמבצע הצבאי בשלום.
(חיי יעקב")

הרבנית צביה גריינימן נודעה כאישה אצילית ומכובדת. פעם עמד אחיה, מרן ה"חזון איש" בפני סכנת גיוס לצבא הרוסי. הדרך היחידה להנצל, היתה להבריא את הגבול. אחותו שהתמסרה אליו מאד נטלה על עצמה משימה קשה זו. לבשה בגדים יקרים, חבשה לראשה כובע רחב שוליים עם נוצה, כך שנראתה כמו דוכסית רוסיית.

היא שכרה כרכה מפוארת. הטמינה את רבינו בתחתית הכרכה כשהיא מכוסה שמיכות ושמה פעמיה לעבר הגבול. איש לא חשד באישה שהופעתה אומרת כבוד. היא עברה בקלות את הגבול וחילצה את ה"חזון איש" מהסכנה.
(בית אמי")

"לא תלין נבלתו על העץ כי קבור תקברנו ביום ההוא". (כ"א)

גם בכלל המצוה לקבור כל מת מיישראל ביום מותו, ומפני כן קראו ז"ל המת שאין לו מי שיתעסק בקבורתו 'מת מצוה'. כלומר, שמצוה על הכל לקבורו מחמת ציווי זה. (חניך תקל"ז)

כאשר צריך, התשב"ץ עונה תשובה פשוטה

מעולם לא נעשה מעשה לקבור מת בשבת על ידי גוי, אפילו בשעת הדחק! נכון שקבורת מת מצוה דוחה עבודה, אבל אינה דוחה שבת.

היה מי שהתיר לישראל לקבור בשבת, למד זאת מגזירה שווה ממילה. נאמר במילה "וביום השמיני ימול", ונאמר במת "תקברנו ביום ההוא", מה מילה דוחה שבת, אף קבורת מת דוחה שבת... יש לדעת, אין אדם דן גזירה שווה מעצמו. הרי בפירוש אמרו חז"ל: 'אפילו דוד מלך ישראל מת, אין מחללין עליו את השבת. ולא התירו אפילו לטלטלו, אלא על ידי כיכר או תינוק.'

אפשר להלין את המת לכבודו ואין עוברים בזה על "לא תלין". כי כבודו של מת שלא יחללו עליו שבת, שגנאי גדול הוא לו שיאמרו שחיללו עליו שבת.

סיים התשב"ץ תשובתו: 'הוצרכת להשיב על זה אף שהוא פשוט, משום שבדברי תורה כתוב (משלי כ"ו ה) "ענה כסיל כאולתו, פן יהיה חכם בעיניו!" (שו"ת תשב"ץ ח"ג ד"ש)

בעיר שדובה בליטא, בעליית ביתו של ר' ישעיה לויטן התאבד סטודנט בשם דודוב. לאחר זמן החלו קורים באותו בית דברים משונים. גושי טיח היו נופלים מתקרת הבית ללא שום סיבה. הביאו אומנים וסידרו את הטיח, ושוב החלו ליפול גושי טיט, ושוב בעלי מלאכה באים ולא מצאו סיבה לכך.

"לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו". (כ"ב י"א)
"רגלי חסידיו ישמור" א'

בעת חלוקת ירושת חפצי הגאון רבי שמחה קסלר בין ילדיו, אחד מבניו ביקש את הספר "מנחת חינוך", כרך אחד עבה, שדפיו מצהיבים מיושן ועמודיו בלויים משימוש...

כאשר שאלוהו בני משפחתו לפשר בחירתו זו. הסביר, כי כשהיה אביו, רבי שמחה בחור ישיבה, בקיץ, שלחו לו הסבא והסבתא מאנגליה מעיל משובח לקראת החורף. סיפרו לו שהם מסרו את המעיל לבדיקת שעטנז באנגליה והמעיל יצא נקי משעטנז. באותו זמן רבי שמחה קנה את הספר "מנחת חינוך", והיה לומד בו. כשהגיע לעמוד העוסק בהלכות שעטנז, בפרשת כי תצא, במצוה תקנ"א, ראה לתדהמתו קרע גדול בצורת עיגול, כאילו מישהו שם אצבע וסובב אותה, והרי הספר הינו חדש!?

רבי שמחה ראה בזה סימן ואות משמים, הוא נתן את המעיל לבדיקת שעטנז, והנה מצאו בצווארון חוט פשתן! "

את החור בספר ראה ראיתי - התרגשתי מאד - נפלאות דרכי ה', הלא הוא זכה להציל צדיק מחטא! (נר לשולחן שבת)

עוד אב ובנו - איך יתכן אב שנושא את בנו חייב?

אב שהיה לבוש בגד צמר ובנו בגד פשתן ונושא את בנו הוא כלאים. (ירושלמי) נחלקו הראשונים, האם איסור זה הוא כאשר תפרם ביחד, או כשחגרו חגורה עליו ועל בנו, דאם לא כן מותר, שהרי הם שני בעלי חיים נפרדים, או שגם מבלי שיהיו חגורים יחד הוא כלאים.

(טור ב"י י"ד ס"ו ש' רשב"א, רא"ש ועוד, רמ"א שם ז' וש"ך ט"ו ז')
לאו דווקא אב ובנו, אלא גם שני בני אדם, אורחא דמילתא נקט, שדרך האב לשאת את בנו ולפעמים קושרו אליו שלא יפול. (שם)

תשובה נוספת, בהלכות שבת: כשהבן מחזיק בידו אבן. (אורח ש"ט א')

הגאון רבי חיים מוולוז'ין היה מרבה בשתדלנות עבור ישראל. באחת הנסיעות, נטל רבי חיים בגדי אסיר מוכנים. חשש שמא ישליכוהו אחר שליחות זו לכלא ואז ילבישהו בגדי אסיר בהם יש שעטנז, לכן הכין לעצמו כן, לכל צרה שלא תבוא. ("אבי הישיבות")

"לא תחרוש בשור וחמור - והוא הדין לכל שני מינים בעולם". (רש"י כ"ב י')

חידה: איך יתכן שאדם חורש בבהמה אחת ועובר על לאו זה? ...

המנהיג שור פסולי המוקדשין לוקה משום כלאים, שור פסולי המוקדשין שפדוהו עשאו הכתוב שני גופין, קודש וחול. נמצאת בהמה זו כבהמה טמאה וטהורה המעורבים זה בזה. (מכות כב)

ולד בכור שהוציא ראשו והחזיר, הוא כילוד. (ב"י) לכן יש איסור להנהיג פרה זו כשיש עליה משא, כי האם חולין והוולד קודש, והוא כמנהיג שור פסולי המוקדשין. (תשובת "בית יעקב" ז') ו"שבות יעקב" השיג עליו ודחה חידושו. (ח"א ע"ג ע"י"ש - גליון מהרש"א י"ד ש"ח א')

פרדה. בירושלמי מובאת דעתו של אסי בן עקביא שאסור לרכב על פרדה מק"ו, שהרי בהמה זו מעורבת - סוס וחמור. (כלאים ח' ב) הוסיף וכתב הרע"ב: וחזינא לרבנן קשישי שהיו רוכבים לפנייהם על פרדות ואין מוחה בדבר, אלא שמזהירים שלא להנהיג יחד שתי פרדות. (כלאים ח' א')

"רגלי חסידיו ישמור" ב'

אין הקב"ה מביא תקלה על צדיקים - הרשב"ם היה שפל עינים, תמיד היה עוצם את עיניו מראות רע, פעם עמד לעלות על עגלה אשר סוס ופרד מושכים אותה ולא הרגיש בזה.

התרחש לו נס ואחיו רבינו תם נזדמן למקום, אמר לו: 'אל תהי צדיק הרבה, שא מרום עיניך והנה סוס ופרד לקראתך!' נמנע הרשב"ם ולא עלה לעגלה. (גהות מרדכי סוף פ"ק עירובין ע"י"ש)

מינוי - "לא תחרוש בשור וחמור יחדיו" - כל חכם לב יקח מזה מוסר שלא למנות שני אנשים יחד כשהם רחוקים בטבעם והנהגתם... שאם הקפידה התורה על הצער שיש בזה לבעלי חיים, כל שכן בבני אדם אשר להם נפש משכלת". (החינוך תק"ן ע"י"ש)

הגאון רבי יונה מרצבך סירב כי יתארוהו כראש ישיבת "קול תורה", אף שהוכתר בציבור כאחד מראשיה.

באחת ההזדמנויות, כאשר הדובר הכתירו בתואר זה. הגיב בשנינות: "מדוע הטרפת את ישיבת "קול תורה"?"

לתדהמת איש שיחו הבהיר רבינו: "הרי יש כבר ראש אחד לישיבה. האינך יודע ששני ראשים - סימן טריפה הוא!?" (מ"ה)

"כי ינצו אנשים יחדו". (כ"ה י"א)

תור הזהב של עיר הקודש צפת

עוד יש מנהגות טובות בארץ ישראל, שלא נמצא קטטה ומריבה בין הבריות, אפילו בעמי הארץ, ולפעמים שמתקוטטים זה עם זה ויחשוב מי שעומד שם שעתה יהרגו זה את זה מרוב כעסם... אבל מעיד אני עלי שמים וארץ שאינם זזים משם עד שנעשים אחים ורעים יחד ומחבקים ומנשקים זה את זה. אותו שהוא קטן בשנים מבקש מחילה ותיכף חברו מוחל לו, מנשק ומחבק אותו, ונשכחו כל החירופים והגיזופים שאמרו, כאילו לא רבו מעולם. בני אדם העומדים אצל הקטטה והמריבה הם המתנווכים שלום ביניהם ואינם מניחים לזוז עד שעושים שלום ומחילה ביניהם.

(אגרות ארץ ישראל - אגרת ג' מרבי שלמה שלומיל מיינשטרל. בהיותו בן כ"ב הקדיש עצמו "לבקש ולדעת את אלקי אבי בכל לבבי ונפשי". גמר בלבו לעלות לארץ, אל צפת מרכז חכמי התורה. אשתו סירבה לעלות עמו, הוא נתן לה גט ושילם כתובתה, ואף השאיר לה כסף לנדוניית בתם הקטנה. הוא עצמו נותר בחוסר כל "כאשר באתי אל אדמת קודש לא הבאתי בידי כי אם שלש טלר וחצי. תיכף קניתי בעד טלר וחצי ספר הוהר וסבלתי שנה אחת עוני ודוחק שאין לספר..." אגרותיו נפלאות, חדרות אהבת ארץ ישראל הרוחנית והגשמית)

מתוך "שורצם בוק" - "הספר השחור" של קהילת מטרסדורף

היות שכ' אליהו ... עשה שלא כהוגן כמה פעמים והיכה אנשים ונשים והיה ראוי להחרימו ולנדותו ולקונסו.

כעת אשר היכה את אשת כ' ישעיה בן ליפמן להוסיף על פשעו רשעה, נעשה לו פסק ליתן לאישה אשר היכה עשרה זהובים.

לא יבוא פעמיים לבחירות הקהילה בשנים הבאות לטובה, ובימים הנוראים הבאים עלינו לטובה, לא יעלה לתורה בבית הכנסת. גם מחוייב ליתן נר שעווה לבית הכנסת, ומשקלו יהיה נ"ב, כמנין שמו אליהו.

ומהיום והלאה יהיה נזהר שלא לעשות חלילה כאשר עשה מקדם. ונעשה במעשה קהל, יום א' כ"ה תמוז תקס"ב, משה הק' מפרנקפורט דמיין.

(מ"ורה" אדר תש"מ גליון ק"א-ב')

"והיה מחניך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריו". (כ"ג ט"ז)

שתי תשובות מהגאון רבי יוסף חיים זוננפלד - קנאי ירושלים

גם תשובה בזה לקוראי העלון שהעירו לי אודות המעשה שהבאתי על הרופא שהשקה את גינתו בשבת, הצינור וקנאי בני ברק

במקום אחד בירושלים התאספו בחורים ובחורות בהוללות. אחד מתוך קנאות, שלא היה אפשר לו למחות באופן אחר, שבר את המנורה שהאירה את האולם ונתפרדה החבילה. תשובה: זה עשה מצוה שנתפרדו, אך פשוט שצריך לשלם. ("שלמת חיים" אה"ע"ז נ')

היה זה במקום אסיפת אנשים, אישה לא חששה על מה שמקפידין ונכנסה בתוכם. אחד, מתוך קנאות שפך עליה חומר חריף ונעשה כתם בבגד היקר שלה ונתקלקל.

שאלה: אולי אינו צריך לשלם, שהרי היא פשעה. מאידך גיסא, 'אין עונשין אלא אם כן מזהירין', והיה עליו להזהירה תחילה? תשובה: נראה פשוט שחייב לשלם. (שם נ"א ע"י"ש)

(שם נ"א ע"י"ש)